

Mikołaj Brenk

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Studiów Edukacyjnych

ORCID: 0000-0001-6576-7163

BHW 48–49/2023

ISSN 1233-2224 | eISSN 2657-9286

DOI: 10.14746/bhw.2023.48-49.9

„Twórcy polskiej historii oświaty i wychowania lat 1945–2021” – sprawozdanie z konferencji naukowej

W dniach 30–31 marca 2022 r. w stolicy Małopolski odbyła się konferencja naukowa *Twórcy polskiej historii oświaty i wychowania lat 1945–2021*, współorganizowana przez Sekcję Historii Pedagogiki Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN oraz Katedrę Historii Oświaty i Wychowania Akademii Ignatianum w Krakowie. Z racji obostrzeń sanitarnych zaproponowano obrady w formacie on-line. Konferencja była jednym z wydarzeń jubileuszu 25-lecia funkcjonowania Katedry Historii Oświaty i Wychowania AIK. Problematyka obrad obejmowała trzy zasadnicze obszary, które organizatorzy konferencji określili w następujący sposób: twórcy ośrodków badań naukowych historii wychowania i ich spuścizna naukowa (kierunki badań naukowych, metodologia i dydaktyka historii wychowania); instytucjonalizacja historii oświaty i wychowania; „w nauce i życiu prywatnym” – obraz mistrzów historii wychowania zapisany w pamięci uczniów i współpracowników. Pierwszy dzień obrad poprzedzony był złożeniem kwiatów na grobie zmarłego przed dwoma laty (30 marca 2020 r.) o. Ludwika Grzebienia, kierownika Katedry Historii Oświaty i Wychowania AIK.

Konferencję otworzyła przewodnicząca Sekcji Historii Pedagogiki KNP PAN, prof. dr hab. Władysława Szulakiewicz, która powitała uczestników i podkreśliła ogólnopolski charakter spotkania, wyrażony przez obecność przedstawicieli aż dwudziestu czterech ośrodków w Polsce prowadzących działalność naukową i dydaktyczną z zakresu historii wychowania. Następnie w imieniu władz Wydziału Pedagogicznego Akademii Ignatianum w Krakowie głos zabrała prodziekan ds. studenckich, dr hab. Anna Królikowska, prof. AIK, która powitała uczestników konferencji połączonych za pośrednictwem Internetu, a także profesorów obecnych na sali obrad plenarnych. Jako wyraz solidarności z ofiarami rosyjskiej napaści wyemitowany został utwór *Podaj rękę Ukrainie*, a po nim głos zabrali kolejno: rektor Akademii Ignatianum w Krakowie o. prof. dr hab. Józef

Bremer, a także o. dr Krzysztof Biel, dziekan Wydziału Pedagogicznego, którzy witając uczestników konferencji, wskazali na ważną dla uczelni rocznicę 25-lecia funkcjonowania Katedry Historii Oświaty i Wychowania.

Część plenarną konferencji otworzyła prof. dr hab. Władysława Szulakiewicz, która przekazała pozdrowienia od nieobecnego z powodów zdrowotnych prof. dra hab. Józefa Miąsy (treść planowanego wystąpienia pt. *Ludzie nauki z Pogórza Karpackiego* znajduje się w publikacji pokonferencyjnej). Jako pierwsza głos zabrała dr hab. Beata Topij-Stempińska, prof. AIK, która w referacie *Dzieje Katedry Historii Oświaty i Wychowania w latach 1997–2022* omówiła rozwój badań z zakresu dziejów edukacji na Akademii Ignatianum, przypominając m.in. postać pierwszego kierownika Katedry Historii Wychowania o. prof. Ludwika Piechnika. Kolejnym prelegentem był dr hab. Andrzej Paweł Bieś, prof. AIK, którego wystąpienie *O. Ludwik Grzebień, mistrz i kierownik Katedry* było ilustrowane bogatym albumem fotografii. Cennym uzupełnieniem referatu była kolejna prelekcja, o. dra hab. Stanisława Cieślaka, prof. AIK: *Mistrz o. prof. dr hab. Ludwik Grzebień SJ we wspomnieniach ucznia*. W zainicjowanej przez prof. dr hab. Władysławę Szulakiewicz dyskusji, oprócz prelegentów sesji plenarnej, wzięli udział uczestniczący w obradach stacjonarnie krakowscy profesorowie: dr hab. Henryka Kramarz, prof. AIK, oraz prof. dr hab. Julian Dybiec.

Po przerwie wznowiono obrady w sekcjach. Sekcję pierwszą prowadzili: dr hab. Beata Topij-Stempińska, prof. AIK, i dr hab. Tomasz Maliszewski, prof. AMW. Wygłoszone zostały następujące referaty: dr hab. Adam Fijałkowski, prof. UW: *Powojenne losy przedwojennego historyka oświaty: Hanna Pohoska (1895–1953)*, dr hab. Jan Ryś, prof. UP: *Ignacy Zarebski (1905–1974) – twórca Katedry Historii Oświaty i Wychowania Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie*, dr hab. Witold Chmielewski, prof. AIK: *Łukasz Kurdybacha (1907–1972) w Palestynie*, prof. dr hab. Andrzej Meissner: *Profesor Kamila Mrozowska (1917–2002) w obronie historii wychowania*, dr hab. Katarzyna Dormus, prof. UP: *Profesor Renata Dutkova (1927–2015) i jej wkład w rozwój historii wychowania*, dr hab. Edward Nycz, prof. UO, i dr Patrycja Kaszubska-Dziergas: *Profesor Stanisław Gawlik (1928–2010) – (o)polski nauczyciel i uczony*, dr hab. Jan Krukowski, prof. UP: *Zygmunt Ruta (1932–2021) – Borusowa i Kraków*, dr Adam Ruta: *Profesor Zygmunt Ruta (1932–2021) – życie i działalność naukowa*, dr hab. Tomasz Maliszewski, prof. AMW: *Profesora Lecha Mokrzeckiego (1935–2021) portret prywatno-artystyczny*, dr hab. Justyna Wojniak, prof. UP: *Profesor Czesław Majorek (1938–2002). Uczony – nauczyciel – Człowiek*, dr Anna Włoch: *Profesor Czesław Majorek jako nauczyciel akademicki*, dr hab. Roman Tomaszewski, prof. AP w Słupsku: *Historia wychowania w szkolnictwie resortowym (w perspektywie biografii, poglądów, dokonania F. Araszkiewicza, J. Cytowskiego i S. Rutkowskiego)*, dr hab. Ryszard Ślęczka, prof. UP: *Środowisko naukowe Katedry Historii Oświaty i Wychowania Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*.

Obrady sekcji drugiej rozpoczęło wystąpienie przedstawiciela „światnej dynastii polskich historyków wychowania”¹ prof. dra hab. Karola Poznańskiego, który zapoznał słuchaczy ze swoją drogą naukową. Kolejne referaty wygłosili: dr Monika Hajkowska: *Jan Dobrzański (1901–1997) – badacz, organizator, dydaktyk*, prof. dr hab. Stefania Walasek: *Wspomnienie uczennicy o Mistrzyni Profesor Miroslawie Chamcównie (1919–2000)*, dr hab. Barbara Jędrychowska, prof. UW, i dr Jolanta Szablicka-Żak: *Lekcje życia. Profesor Miroslawa Chamcówna w pamięci uczniów*, dr Mikołaj Brenk: *Profesor Stanisław Michalski (1928–1990) – twórca poznańskiej szkoły historii wychowania*, dr hab. Piotr Gołdyn, prof. UAM: *Profesor Stanisław Michalski w pamięci syna. Szkic do życia prywatnego Uczzonego*, dr hab. Edyta Wolter, prof. UKSW: *Jan Hellwig (1931–2000) jako uczony, nauczyciel akademicki, Mistrz*, dr hab. Wiesław Partyka: *Stanisław Litak (1932–2010). Uczony – Nauczyciel – Przewodnik*. Po przerwie jako pierwsza głos zabrała dr hab. Joanna Król, prof. US, która w wystąpieniu *Poznańscy historycy wychowania zapisani w pamięci* zapoznała słuchaczy ze wspomnieniami prof. dr hab. Danuty Koźmian dotyczącymi badaczy dziejów edukacji ze stolicy Wielkopolski (m.in. S. Michalskiego oraz W. Jamrożka). Następnie prof. dr hab. Władysława Szulakiewicz wygłosiła referat nt. *Działalność Stanisława Tynca (1889–1964) na rzecz rozwoju środowiska historyków wychowania po II wojnie światowej*. Kolejnymi uczestniczkami, które zabierały głos, były: prof. dr hab. Janina Kamińska: *Jadwiga Sutyła (1943–1992) i jej wkład w badania nad oświatą 20-lecia międzywojennego*, dr Danuta Apanel: *Profesor Wiesław Jamrożek (1954–2021) jako organizator seminariów z historii wychowania w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, dr hab. Katarzyna Sadowska: *O pokornym człowieczeństwie Ojca i Mistrza – wspomnienia o Wiesławie Jamrożku*, dr hab. Barbara Kalinowska-Witek, prof. UMCS: *Historycy wychowania jako redaktorzy czasopism naukowych*.

Drugi dzień konferencji rozpoczęły obrady plenarne, w czasie których uczestnicy mieli okazję posłuchać pięciu przemówień. Jako koleni głos zabrali: prof. dr hab. Julian Dybiec: *Między starym a nowym paradygmatem badania dziejów oświaty*. Henryk Barycz (1901–1994), prof. dr hab. Jan Draus: *Związki Jana Hulewicza (1907–1980) ze Stanisławem Kotem*, dr hab. Tomasz Pudłocki, prof. UJ: *Kontynuacja czy osobne ścieżki? Kierunki badań z zakresu historii oświaty i wychowania w studiach pracowników Zakładu Historii Oświaty i Kultury Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1970–2021*, ks. prof. dr hab. Kazimierz Misiaszek: *Ks. Roman Murawski SDB (1930–2016) – badacz historii katechezy*, prof. dr hab. Marian Surdacki: *Stanisław Litak (1932–2010). Mistrz i wychowawca – historyk Kościoła i szkolnictwa*.

Po przerwie obrady kontynuowano w dwóch sekcjach. W sekcji trzeciej głos zabrali: dr hab. Grzegorz Michalski, prof. UŁ: *Dominujące tendencje historyczno-oświatowych dociekań naukowych łódzkich liderów historii wychowania z lat 1945–2006*, dr hab. Beata

¹ W. Szulakiewicz, *Profesor Karol Klemens Poznański – historyk oświaty i wychowania*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Pedagogika” 2012, nr 28, s. 108.

Szczepańska, prof. UŁ: *Eugenia Podgórska (1914–2006) – próba portretu badaczki-nauczycielki i historyka wychowania*, prof. dr hab. Adam Massalski, mgr Wiesława Rutkowska: *Prekursor historii oświaty na Kielecczyźnie – doc. Antoni Artymiak (1897–1963)*, dr hab. Ewa Kula, prof. UJK: *Edmund Staszyński (1924–2005) i jego prace historyczno-oświatowe*, dr Teresa Gumuła: *Historia wychowania nie całkiem prowincjonalna. Dorobek naukowy Józefa Krasuskiego (1930–2009)*, dr Izabela Bożyk: *Józef Grzywna (1933–1994) i jego wkład w rozwój historii oświaty w kieleckim środowisku naukowym*, dr Maria Radziszewska: *Instytucjonalizacja historii oświaty i wychowania w olsztyńskim środowisku akademickim*, dr Mirosław Łapot: *Jadwiga Suchmiel (1940–2014) – życie i dzieło*.

Z kolei podczas obrad sekcji czwartej zaprezentowane zostały następujące referaty: dr hab. Anna Boguszevska, prof. UMCS: *Kierunki badań naukowych z zakresu historii oświaty i wychowania środowiska lubelskiego u schyłku XX wieku*, prof. dr hab. Romuald Grzybowski: *Profesor Lech Mokrzejcki (1935–2021): uczony – organizator życia akademickiego – pedagog – Człowiek*, dr Ewa Barnaś-Baran: *Stanisław Kot (1885–1975) jako uczeń i wychowanek rzeszowskiego gimnazjum*, dr Dorota Grabowska-Pieńkosz: *Historia wychowania w twórczości i działalności dydaktycznej Jadwigi Lechickiej (1898–1965) w okresie toruńskim*, dr hab. Joanna Falkowska, prof. UMK: *Bolesław Pleśniarski (1908–1987) a proces instytucjonalizacji toruńskiej historii wychowania*, prof. dr hab. Hanna Markiewicz: *Profesor Stanisław Mauersberg (1924–2012) w pracy naukowej i w życiu prywatnym*, dr Danuta Kocurek: *Wanda Bobrowska-Nowak (1925–2003), badaczka polskiego dziedzictwa pedagogicznego i psychologicznego*, dr Tomasz Fetzki: *Odwaga zaufania. Wspomnienie o Profesorze Wiesławie Jamrożku (1954–2021)*, dr Mirosław Wójcik: *Wanda Bobrowska-Nowak (1925–2003) obecna w nauce i żywa w pamięci. Wspomnienie o Uczonej*.

Na zakończenie konferencji w imieniu organizatorów głos zabrała prof. dr hab. Władysława Szulakiewicz, która podziękowała uczestnikom reprezentującym dwadzieścia cztery ośrodki akademickie z całej Polski. Wskazała na przekrojowość przedstawionych tematów oraz przywołanie licznych nowych faktów i źródeł do dalszych badań. Jednocześnie zaprosiła referentów do przygotowania publikacji, które złożą się na pracę zbiorową, będącą podsumowaniem oraz uzupełnieniem poruszanych zagadnień. Dodała, że konferencja przyczyniła się do ukazania działalności naukowo-badawczej środowiska historyków wychowania, zwłaszcza jego ogromnych zasług dla nauk o wychowaniu.